

World(s) We Live In?

HS, 2024./2025.

Prof.dr.sc. Marta Zorko
Fakultet političkih znanosti
Sveučilište u Zagrebu

KONCEPTUALIZACIJA KRITIČKE GEOPOLITIKE

Podjela geopolitike prema kritičkoj geopolitici

TIP	OBJEKT ISTRAŽIVANJA	PROBLEM ISTRAŽIVANJA	PRIMJER
FORMALNA GEOPOLITIKA	Geopolitička tradicija	Intelektualci i institucije u njihovom političkom i kulturnom kontekstu	Mackinderove geopolitičke teorije u imperijalnom kontekstu
PRAKTIČNA GEOPOLITIKA	Svakodnevna praksa upravljanja državom	Praktično geopolitičko promišljanje i konceptualizacija vanjske politike	Vanjska politika SAD-a prema Bliskom istoku ili Balkanu
POPULARNA GEOPOLITIKA	Popularna kultura, masovni mediji, geografsko razumijevanje	Nacionalni identitet i konstrukcija imagea naroda i prostora	Uloga masovnih medija u ratu protiv terora ili u stvaranju pojma balkanizacije
STRUKTURALNA GEOPOLITIKA	Suvremeni geopolitički uvjeti	Globalni procesi	Utjecaj globalizacije na geopolitičku praksu

THE GLOBAL RISK OUTLOOK?

- INTRO: GLOBALNA SIGURNOST vs. GLOBALNA NESIGURNOST
- ZAOKRETI I PARADIGME SIGURNOSTI
- SUVREMENI IZAZOVI I PRIJETNJE
- NOVI REALITETI MEĐUNARODNIH ODNOSA
- “NOVA” NASUPROT “STARE” GEOPOLITIKE?
- PAR PRIJEDLOGA ZA DJELOVANJE

INTRO

- Zaokret u paradigmi – što je sigurnost danas?
- Suvremeni koncepti sigurnosti – tko djeluje?
- Suvremeni izazovi i prijetnje – zašto se djeluje?
- Novi realiteti međunarodnih odnosa – zašto to djelovanje ne funkcionira?
- Nova nasuprot stare geopolitike – raskorak koji nudi neke od odgovora na postavljena pitanja
- Novi sigurnosni izazovi, nejednakost i migracije

ZAOKRET U PARADIGMI

“Security from WHAT & for WHOM?”

- Globalni izazovi

- Mehanizmi zaštite na razini nacionalne sigurnosti

- Individualni pristup (ne)sigurnosti – Ljudska sigurnost

- **JAZ !!!**

SUVREMENI SIGURNOSNI KONCEPTI

- Human security vs. National security

- Colective security vs. Common security

SUVREMENI IZAZOVI I PRIJETNJE

“Identify the most severe risks on a global scale over the next 10 years”

■ Economic ■ Environmental ■ Geopolitical ■ Societal ■ Technological

Source: World Economic Forum Global Risks Perception Survey 2021-2022

THE GLOBAL RISK OUTLOOK FOR 2019

Types of Risks:

ENVIRONMENTAL

GEOPOLITICAL

SOCIETAL

TECHNOLOGICAL

ECONOMIC

Top 5 Global Risks in Terms of **Impact**

1 Weapons of mass destruction

2 Failure of climate-change mitigation and adaptation

3 Extreme weather events

4 Water crises

5 Natural disasters

Top 5 Global Risks in Terms of **Likelihood**

1 Extreme weather events

2 Failure of climate-change mitigation and adaptation

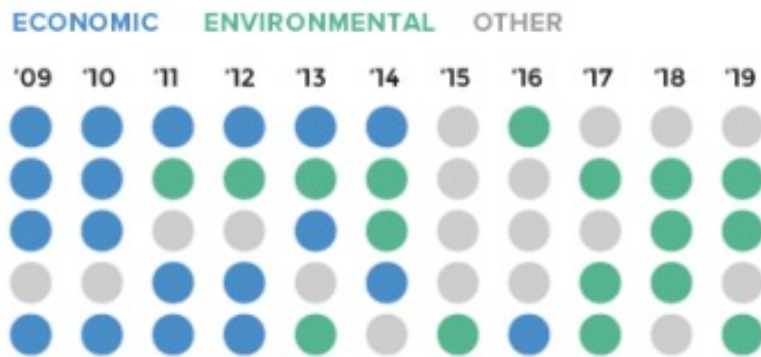
3 Natural disasters

4 Data fraud or theft

5 Cyber-attacks

SOURCE: World Economic Forum – Global Risks Report 2019

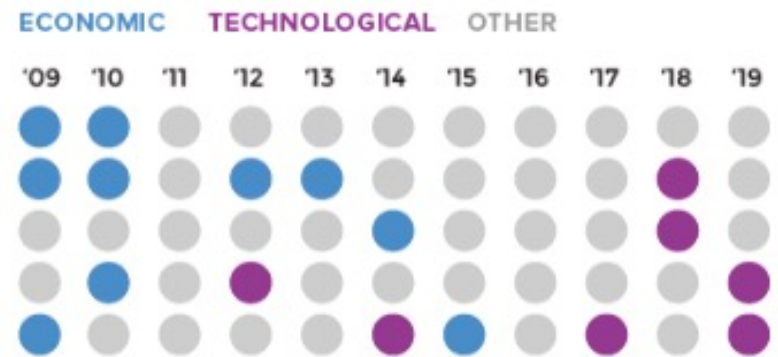
Composition of the Top Global Risks Ranking (High Impact)

In the past, economic challenges were viewed as the most high impact risks

Today, many of the high impact risks are related to environmental factors

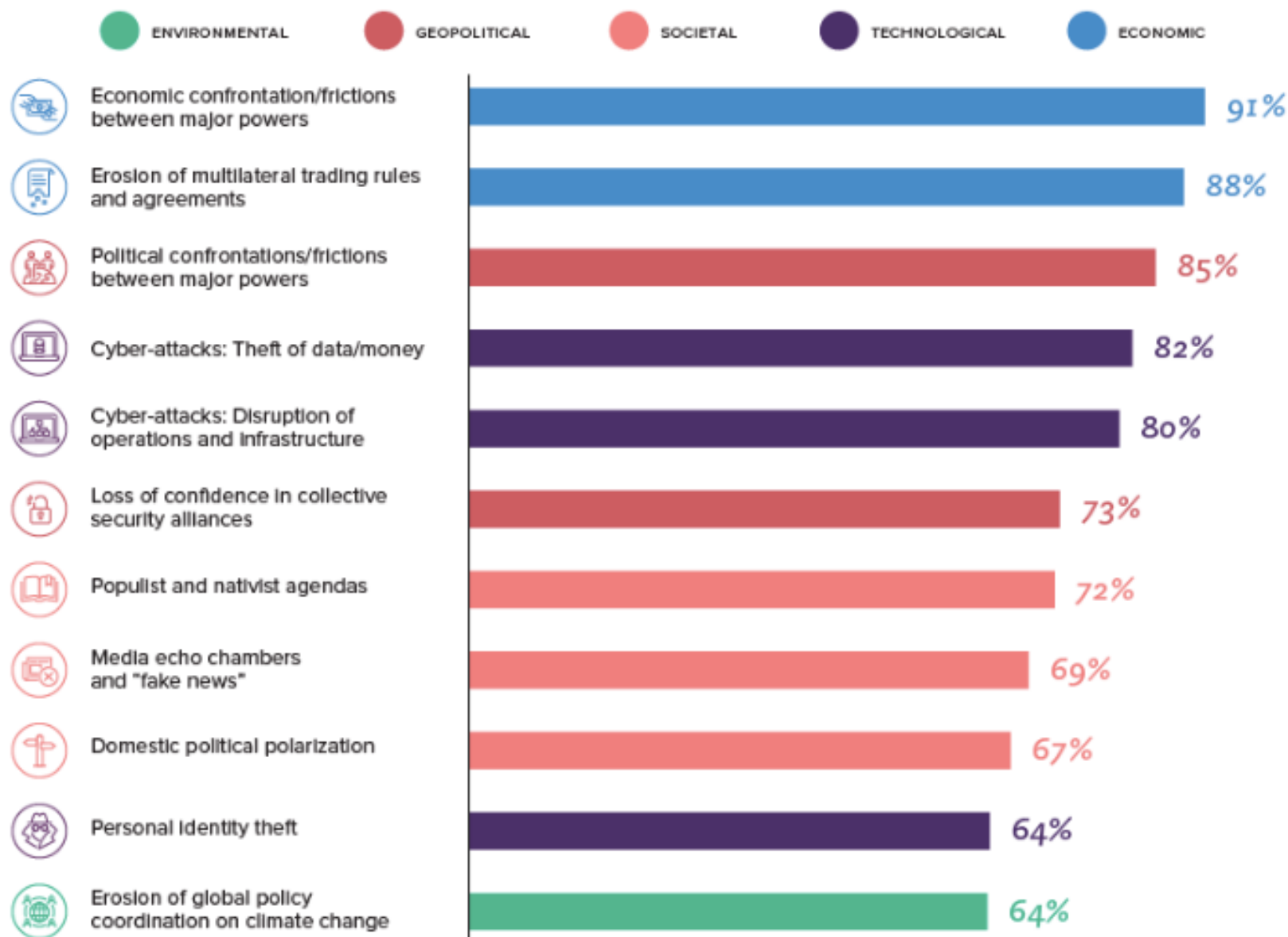
Composition of the Top Global Risks Ranking (High Likelihood)

A decade ago, the likelihood of a negative economic event was considered high

Today, negative technological events are occurring with increasing regularity

RESPONDENTS EXPECTING RISKS TO INCREASE IN 2019

SOURCE: World Economic Forum Global Risks Perception Survey 2018-2019

Evolving Risks Landscape

Top Global Risks by Likelihood

Top Global Risks by Impact

Source: World Economic Forum Global Risks Perception Survey 2020

6%

vaccination rate in poorest 52 countries

97%

public debt-to-GDP in 2020

51 million

increase in extreme poverty projections

197

countries aligned on the Glasgow Climate Pact

84%

of experts are worried or concerned about the world

“Global Risks 2022: Worlds Apart”

- WORLD ECONOMIC FORUM
GLOBAL RISK SURVEY

Global Risks 2024 (WEF)

- World Economic Forum's **Executive Opinion Survey (EOS)** – najveća prijetnja svakoj državi u iduće 2 godine – “11,000 business leaders in 113 economies”.
- insight into local concerns and priorities and points to potential “hot spots” and regional manifestations of global risks.
- + 55 sveučilišta u World Economic Forum's platform
- + kvalitativni pristup 160 stručnjaka intervjuirano

The Global Risks Report 2024

19th Edition

INSIGHT REPORT

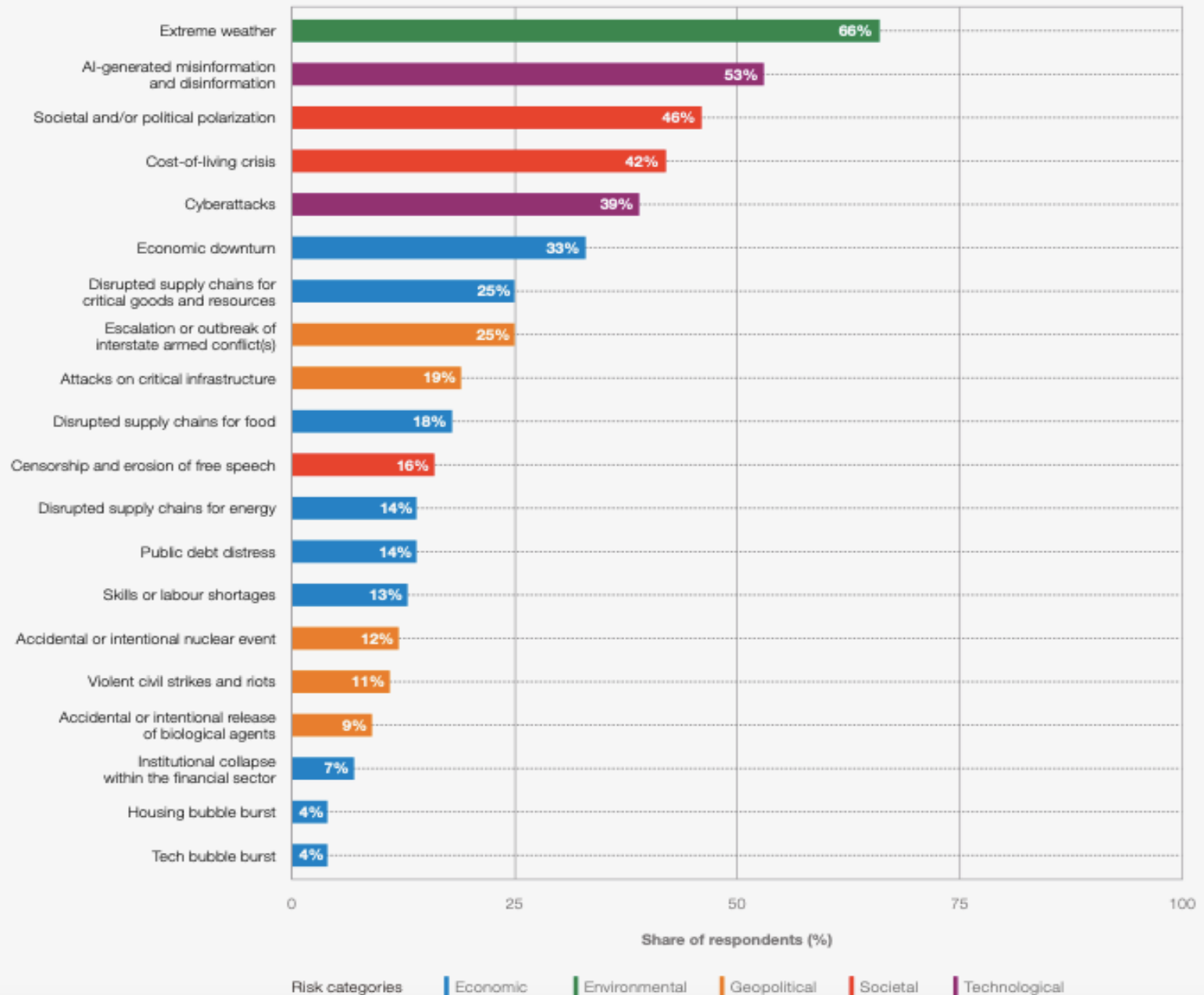
Global Risks 2024: At a turning point

- Svijet u 2024.: Političke podjele i nasilni sukobi, od Nigera i Sudana do Gaze i Izraela, u nekim su slučajevima zaokupili pozornost i strepnju stanovništva diljem svijeta, dok su u drugima privlačili malo pažnje. Iako (još) uvijek nisu doveli do širih regionalnih sukoba – niti su stvorili globalno destabilizirajuće posljedice poput onih viđenih pri početnom izbijanju rata u Ukrajini ili pandemiji COVID-19 – ali njihova dugoročna perspektiva mogla bi donijeti dodatne šokove.

FIGURE 1.2

Current risk landscape

"Please select up to five risks that you believe are most likely to present a material crisis on a global scale in 2024."

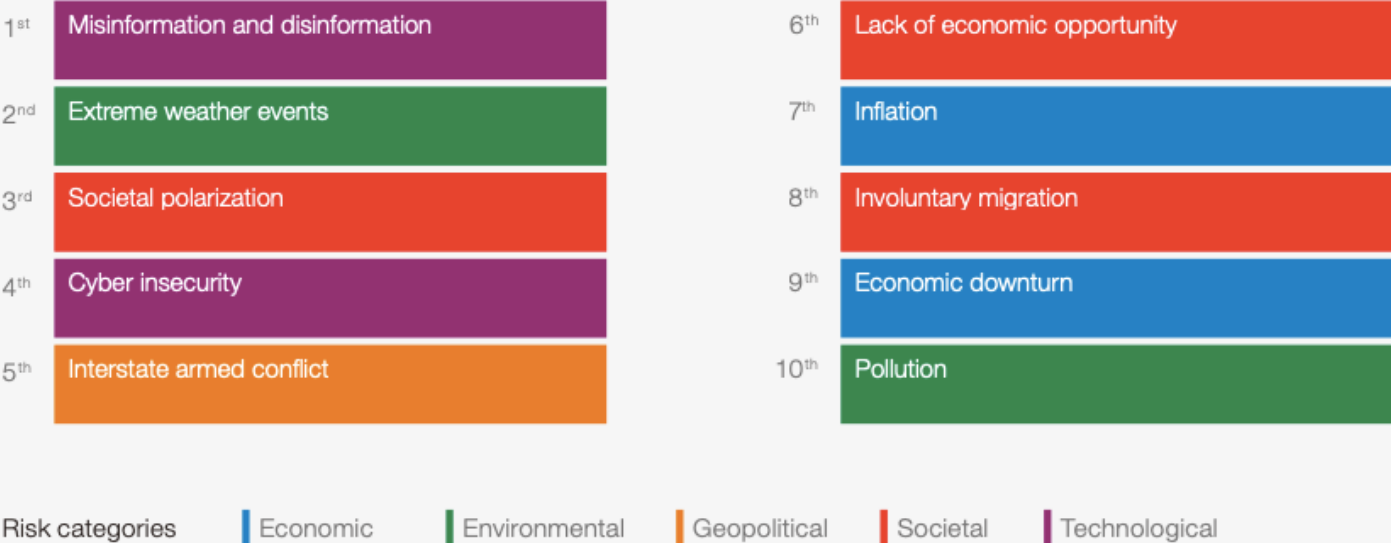
The path to 2026

- Rezultati sugeriraju da će korozivne socioekonomske ranjivosti biti pojačane u kratkom roku, s prijetećom zabrinutošću zbog
- **Economic downturn** (Chapter 1.5),
- **Interstate armed conflict** (Chapter 1.4),
- **Misinformation and disinformation** (Chapter 1.3).

FIGURE 1.3

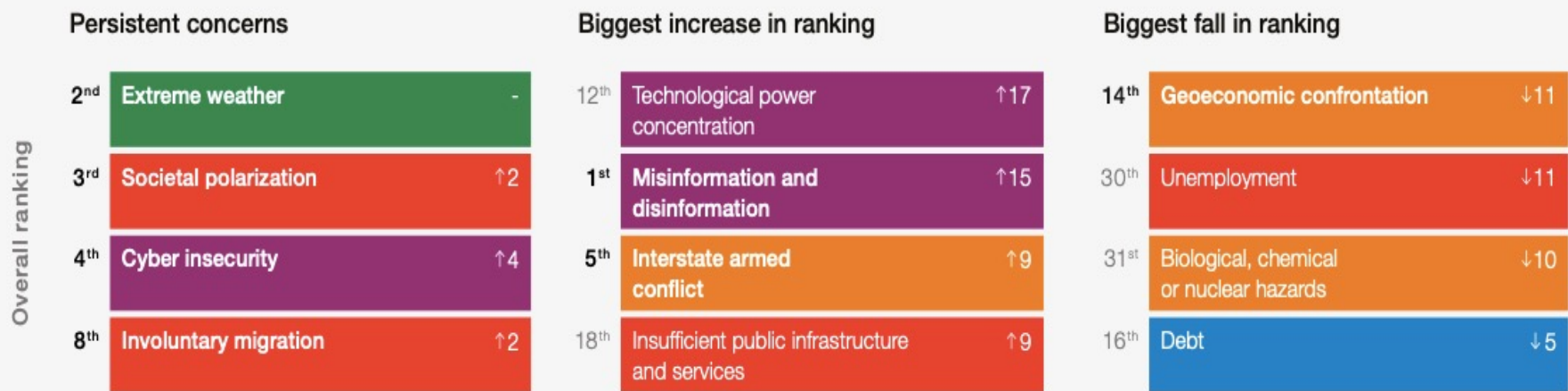
Global risks ranked by severity over the short term (2 years)

"Please estimate the likely impact (severity) of the following risks over a 2-year period."

Source
World Economic Forum Global Risks
Perception Survey 2023-2024.

FIGURE 1.4 | Annual change in global risk perceptions over the short term (2 years)

Risk categories | Economic | Environmental | Geopolitical | Societal | Technological

Source
World Economic Forum Global Risks
Perception Surveys 2022-2023 and 2023-2024.

Note
Bolded risks refer to global risks that are currently in the short-term top 10 risks list, or were formerly in the top 10 in GRPS 2022-2023. Refer to [Appendix B: Global Risks Perception Survey 2022-2023](#) for further information on changes to the global risk list. Numbers after arrows refer to directional change in rankings between GRPS 2022-2023 and GRPS 2023-2024.

FIGURE 1.5

Severity by stakeholder over the short term (2 years)

New Risk #1 in all Age Groups

Misinformation and disinformation

1st risk in India

Over 1.4bn (nearly 50% internet penetration) head for a general election in April-May 2024

6th risk in the United States

Nearly 340m (92% internet penetration) head for a presidential election in November 2024

8th risk in European Union

Nearly 450m (89% internet penetration) elect the EU Parliament in June 2024

11th risk in United Kingdom

Nearly 68m (98% internet penetration) head for a general election by January 2025

11th risk in Mexico

128m (79% internet penetration) head for a general election in June 2024

18th risk in Indonesia

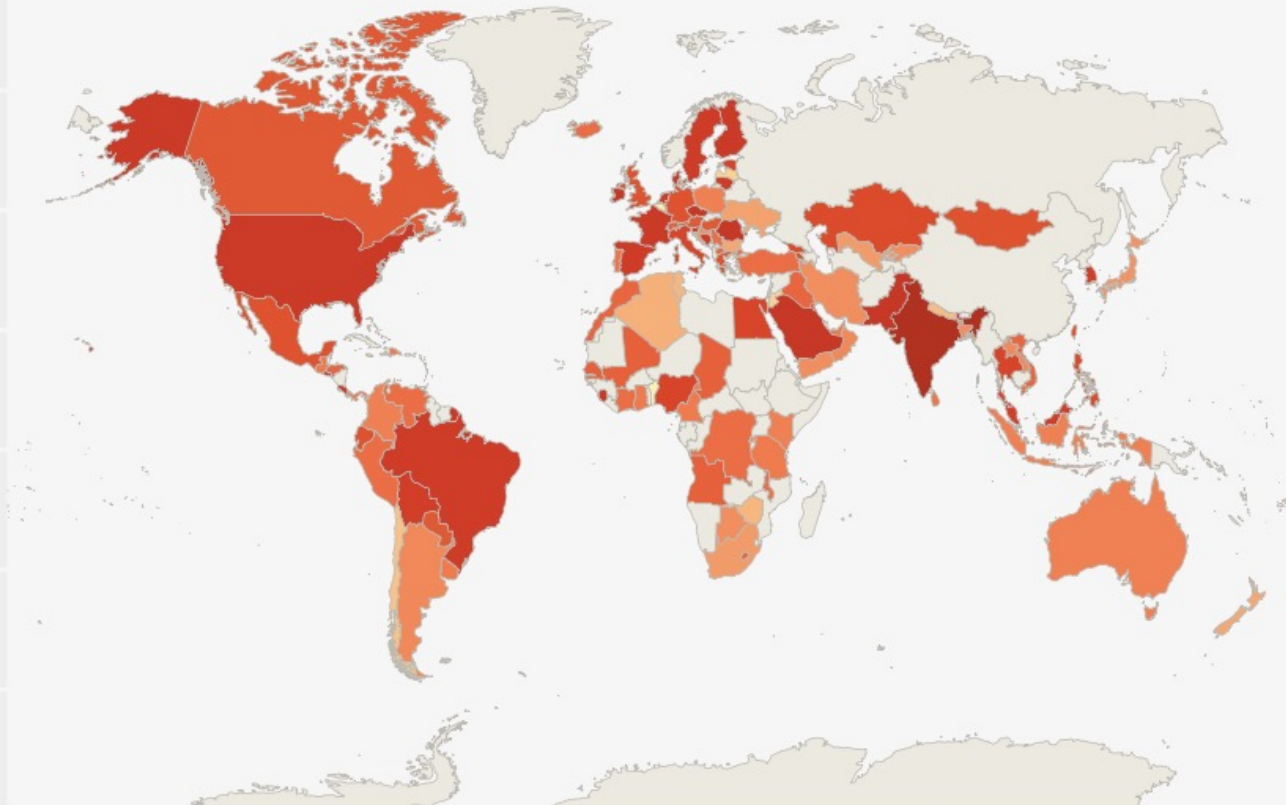
Nearly 278m (88% internet penetration) head for a presidential election in March 2024

22nd risk in South Africa

Over 60m (72% internet penetration) head for a general election in 2024

Russia

Around 145m (88% internet penetration) head for a presidential election in March 2024

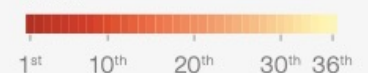
Source

World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023; Worldometer, 2023; Statista, 2023; DataReportal, 2023.

Note

EU excludes Slovakia.

Rank

Societies Divided

- Ispitanici GRPS-a smatraju dezinformacije i pseudo obavijesti, te društvenu polarizaciju najjače povezanim rizicima u mreži s najvećim potencijalom međusobnog pojačavanja. Doista, polarizirana društva vjerojatnije će vjerovati informacijama (istinitim ili lažnim) koje potvrđuju njihova uvjerenja.
- “Misinformation and disinformation and Societal polarization are seen by GRPS respondents to be the most strongly connected risks in the network, with the largest potential to amplify each other. Indeed, polarized societies are more likely to trust information (true or false) that confirms their beliefs.”

Societies Divided

- S obzirom na nepovjerenje u vladu i medije kao izvore lažnih informacija, manipulirani sadržaj možda neće biti potreban – samo postavljanje pitanja je li izmišljen može biti dovoljno za postizanje relevantnih ciljeva. To onda sije sjeme za daljnju polarizaciju
- “Given distrust in the government and media as sources of false information, manipulated content may not be needed – merely raising a question as to whether it has been fabricated may be sufficient to achieve relevant objectives. This then sows the seeds for further polarization”

Informacije narušenog integriteta (Milas i Đunđer, 2023)

- Institut Aspen (2021) The Commission on Information Disorder Final Report = podrivanje povjerenja građana u demokraciju označava nanošenje štete demokratskom poretku i slabljenje povjerenja građana u demokratski izabranu vlast, a narušavanje integriteta informacije je kriza kojom se pogoršavaju sve druge krize.

• INFORMACIJE NARUŠENOG INTEGRITETA

Disinformation – pogrešna

Misinformation – pseudo obavijest

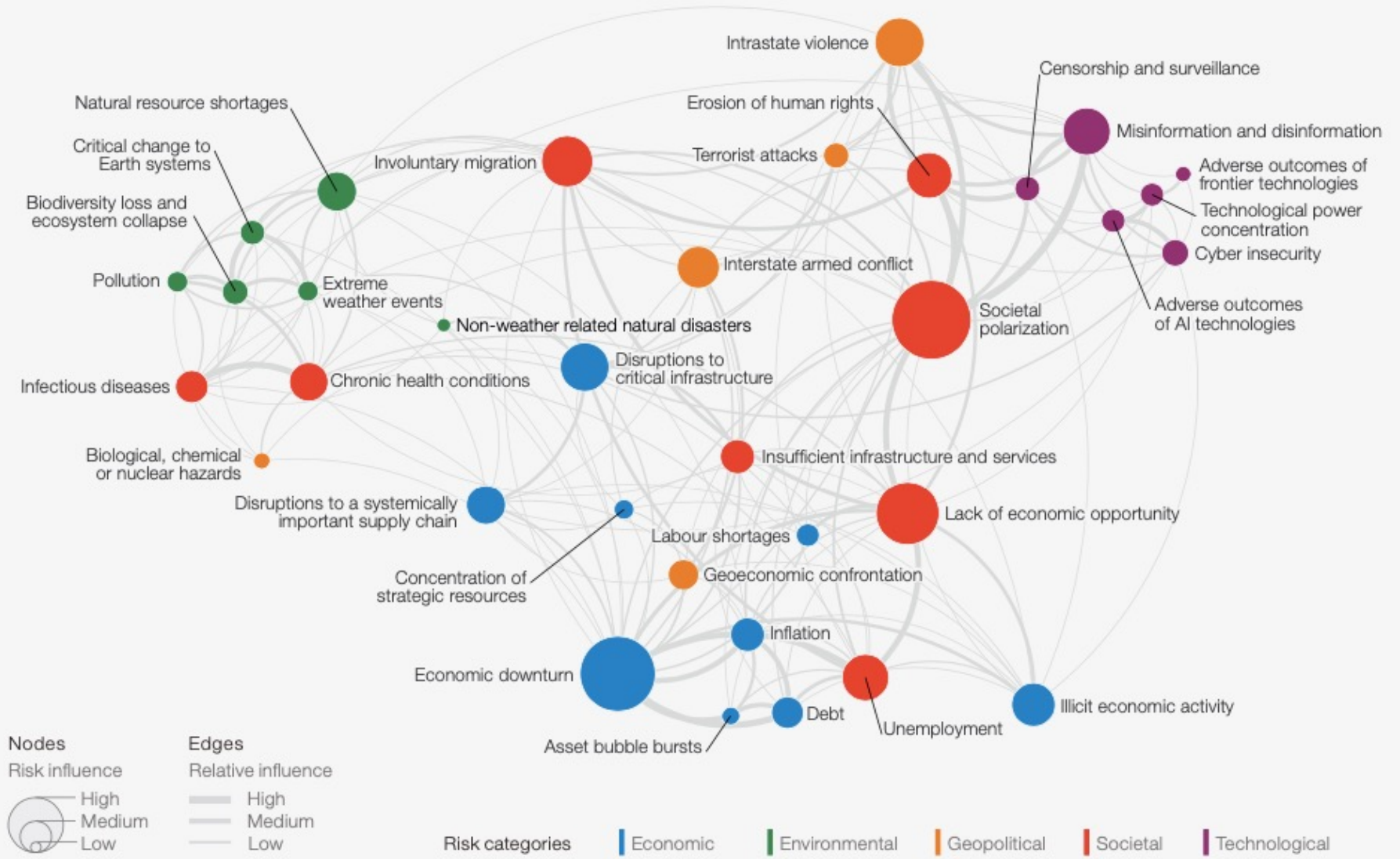
Malinformation – zlonamjerna ali točna / curenje podataka

Lažne vijesti – mogu obuhvaćati sve – projekcija

Information bubble(s)

FIGURE D

Global risks landscape: an interconnections map

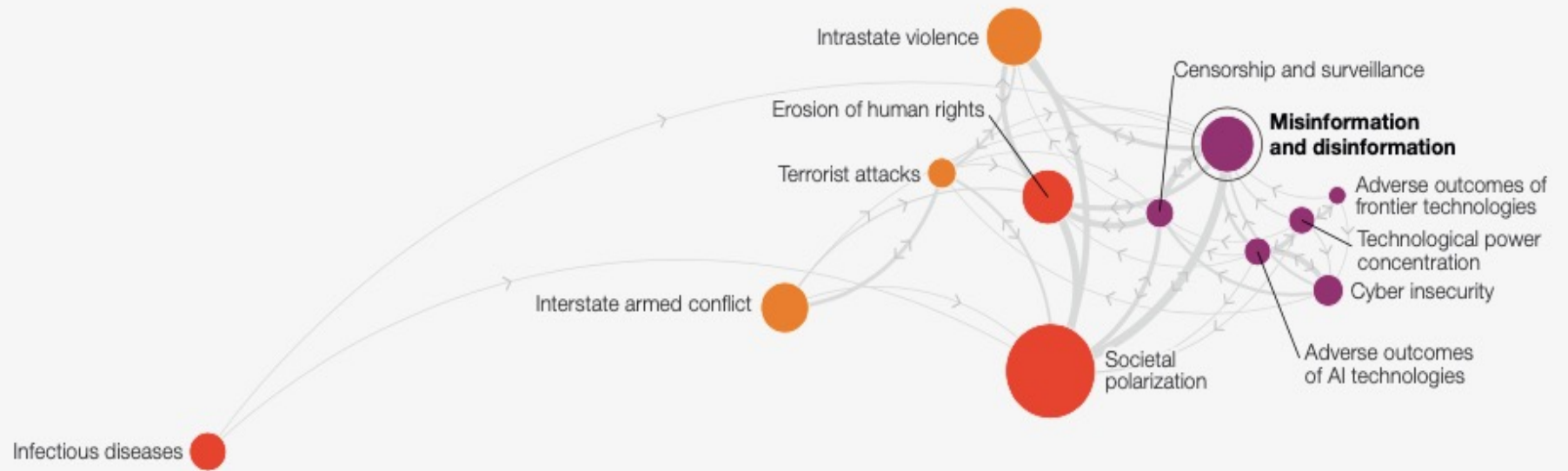

Source
World Economic Forum Global Risks

FIGURE 1.10

Risk interconnections

Misinformation and disinformation

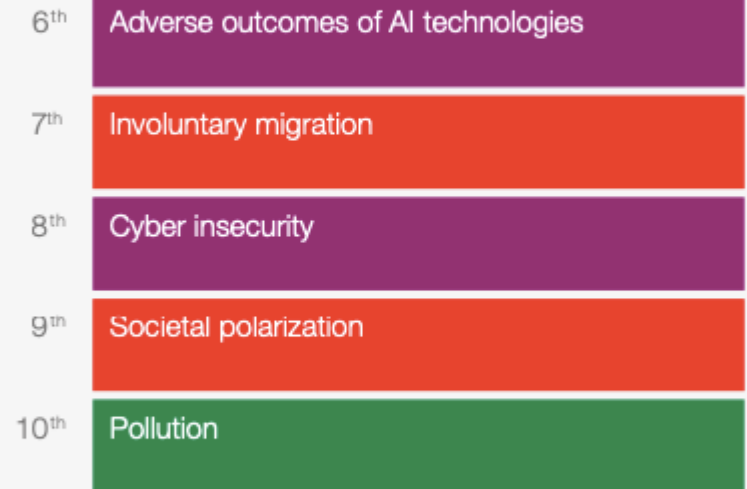
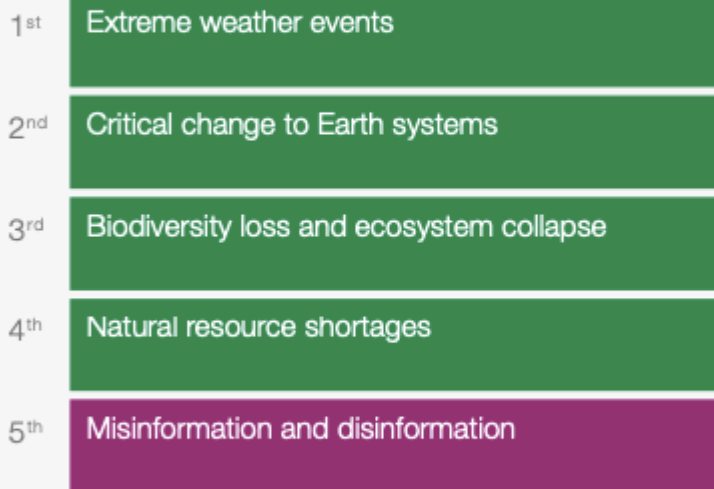
Reference

Global Risks 2034: Over the limit

Global risks ranked by severity over the long term (10 years)

"Please estimate the likely impact (severity) of the following risks over a 10-year period."

Risk categories | Economic | Environmental | Geopolitical | Societal | Technological

FIGURE 2.3 | Severity by stakeholder over the long term (10 years)

FIGURE E

Global risks ranked by severity

"Please estimate the likely impact (severity) of the following risks over a 2-year and 10-year period."

Short term (2 years)

Long term (10 years)

North-South Rift

- Nezadovoljstvo kontinuiranom političkom, vojnom i gospodarskom dominacijom globalnog sjevera raste, osobito jer države na globalnom jugu snose najveći teret klimatskih promjena, posljedica kriza iz razdoblja pandemije i geoekonomskih rascjepa između velikih sila

Risk outlook 2024

**Ten critical risk scenarios facing
the global economy**

Risk Outlook 2024

(The Economist Intelligence Unit)

- Prvi scenarij: Pooštavanje monetarne politike dovodi do globalne recesije i financijske nestabilnosti
- Umjerena vjerojatnost; Visok utjecaj
- Drugi scenarij: Utrka za subvencije zelene tehnologije prerasta u globalni trgovinski rat
- Umjerena vjerojatnost; Visok utjecaj

- Treći scenarij: Ekstremne vremenske prilike uzrokovane klimatskim promjenama ometaju globalne opskrbne lance
- Velika vjerojatnost; Umjeren utjecaj
- Četvrti scenarij: nezadovoljstvo radnika i akcije se šire, ometajući globalnu produktivnost
- Velika vjerojatnost; Umjeren utjecaj
- Scenarij pet: Kina kreće u pripajanje Tajvana, izazivajući iznenadne globalne podjele
- Mala vjerojatnost; Vrlo visok učinak

- Scenarij šest: promjena u američkoj administraciji dovodi do naglih vanjskopolitičkih promjena, zatezanja odnosa u savezništvima
- Umjerena vjerojatnost; Umjeren utjecaj
- Sedmi scenarij: neuspjesi politike poticaja u Kini dovode do pojačane državne kontrole i smanjenih izgleda za rast
- Mala vjerojatnost; Visok utjecaj
- Osmi scenarij: rat Izraela i Hamasa eskalira u regionalni sukob
- Vrlo mala vjerojatnost; Visok utjecaj

- Scenarij devet: umjetna inteligencija remeti izbore i potkopava povjerenje u političke institucije
- Umjerena vjerojatnost; Nizak utjecaj
- Deseti scenarij: Ukrajinsko-ruski rat pretvara se u globalni sukob
- Vrlo mala vjerojatnost; Vrlo visok učinak

Global risk scenarios

■ Political ■ Military ■ Economic ■ Environmental

Source: EIU.

Novi realiteti međunarodnih odnosa

- *New World Order vs. New World vs. The World*
- Uređenost i globalna (ne)sigurnost ?
- New Cold War – Cold War 2.0 ?
- Arogancija sila i zarobljenost u prošlosti – *Rogue superpowers*
- Super Power(s) vs. Pivot States
- Regionalna suradnja ili nadmetanje
- Promjena koncepta moći u međunarodnoj zajednici
- Dvorazinsko pozicioniranje EU ?

“The New World Order”

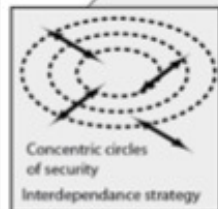
- Era *Endizama* nakon završetka Hladnog rata
- The end of Ideology (Bell, 1960)
- The end of History (Fukuyama, 1989)
- The end of Geography (Virilio, 1993)
- Kraj ili povratak geopolitike?

EU: euro-globalist normative power

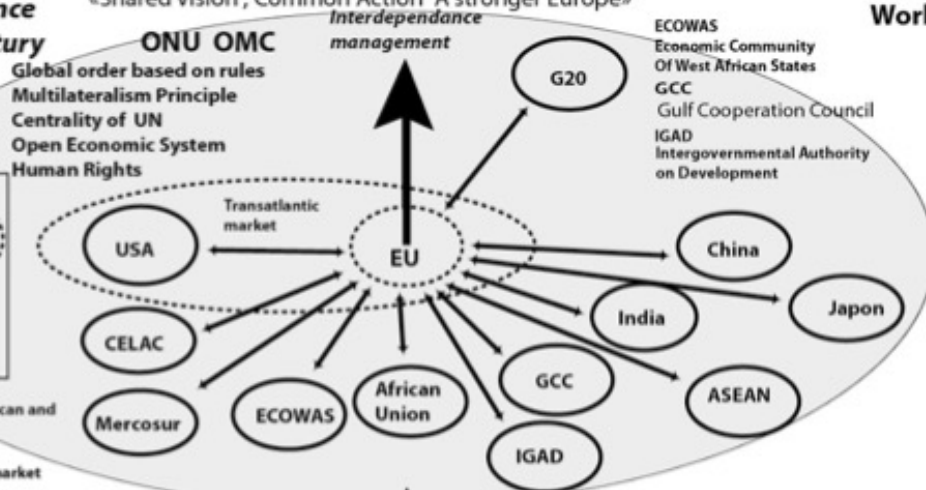
A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy

«Shared Vision, Common Action A stronger Europe»

**Global governance
in the XXIst century**

CELAC
Community of Latin American and Caribbean States
MERCOSUR
Southern Cone Common market

Cooperative Regional Orders

**State and Societal Resilience
to our South and East**

The New World

- Globalizacija kao buzz-word '90
- Globalizacija kao uzrok i posljedica
- Različite dimenzije = različiti efekti
- Mit deterritorijalizacije
- Jače podjele
- Teže posljedice

The World = World(s)

- Stalne mijene
- Nejednaka globalizacija
- Sigurnosna pitanja/izazovi

Umreženost teritorija

Multiplikacija subjekata

Fragmentacija moći

Stara vs. Nova Geopolitika

- Geopolitički zaokret

GEOGRAFSKE PROMJENE	PROMJENE SUBJEKTIVITETA	NOVI IZAZOVI S GEOGRAFSKIM UZORCIMA I GEOPOLITIČKOM POZADINOM
URBANIZACIJA	GLOBALNI GRADOVI	GLOBALNI NE LOKALNI
GLOBALIZACIJA	ROUGUE STATES, GRUPE & POJEDINCI	GLOBALNI NE NACIONALNI
REGIONALIZACIJA	REGIONALNE INSTITUCIJE – SUPRA-NATIONAL	GLOBALNI NE REGIONALNI

World(s) Apart?

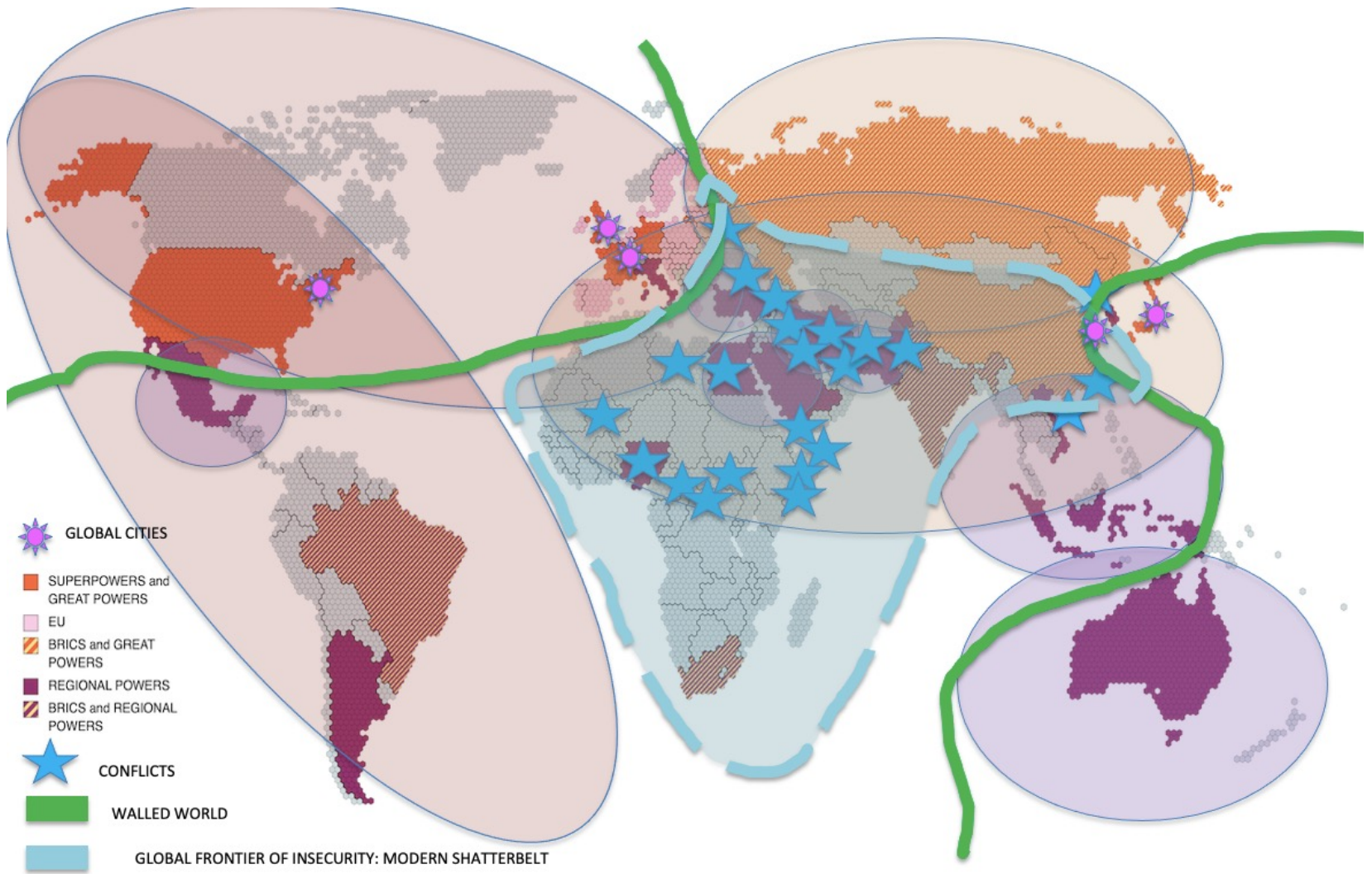
- Geopolitička definicija globalizacije:

Globalizacija je konceptualizirana kao proces povezanosti i međuovisnosti teritorija. Globalizacija je proces koji se istovremeno odnosi na *smanjivanje svijeta* i *intenziviranje svjesnosti o svijetu kao cjelini* (Newman, Kliot, 2000) = blizina i umreženost

ALI:

“neki dijelovi svijeta danas su *bliže* nego što su ikada bili, dok su neki dijelovi svijeta udaljeniji više no ikad u prošlosti”

Novi sigurnosni izazovi

- Deteritorijalizacija prijetnji ne prostora
- Nova uloga granica
- Sve može biti predmetom geopolitičkih igara
- Volja za rješavanje izazova – liderstvo ?
- Tko, kojim mehanizmima, za koju cijenu?
- KOJA JE MJERA ZA SIGURNOST ?

IZAZOVI

- GLOBALNI

- REGIONALNI

- NACIONALNI

LJ

MIR
SIROMAŠTVO
ODRŽIVOST
KLIMA
CYBER
TERORIZAM
ZDRAVLJE

U

DEMOGRAFIJA
MIGRACIJE
IZGRADNJA INSTITUCIJA
OKRUŽENJE

D

SURADNJA
ENERGIJA
POZICIONIRANJE

S

K

BILATERALNA PITANJA
GEOPOLITIKA
POLITIKA MOĆI
BLOKOVI INTERESA

I

Sigurnosni izazovi, nejednakost i migracije

 | #8BillionStrong

- 01 Slowing growth
- 02 Fewer children
- 03 Longer lives
- 04 People on the move
- 05 Ageing populations
- 06 Women outliving men
- 07 Two pandemics
- 08 Shifting centres

PORAST POPULACIJE USPORAVA

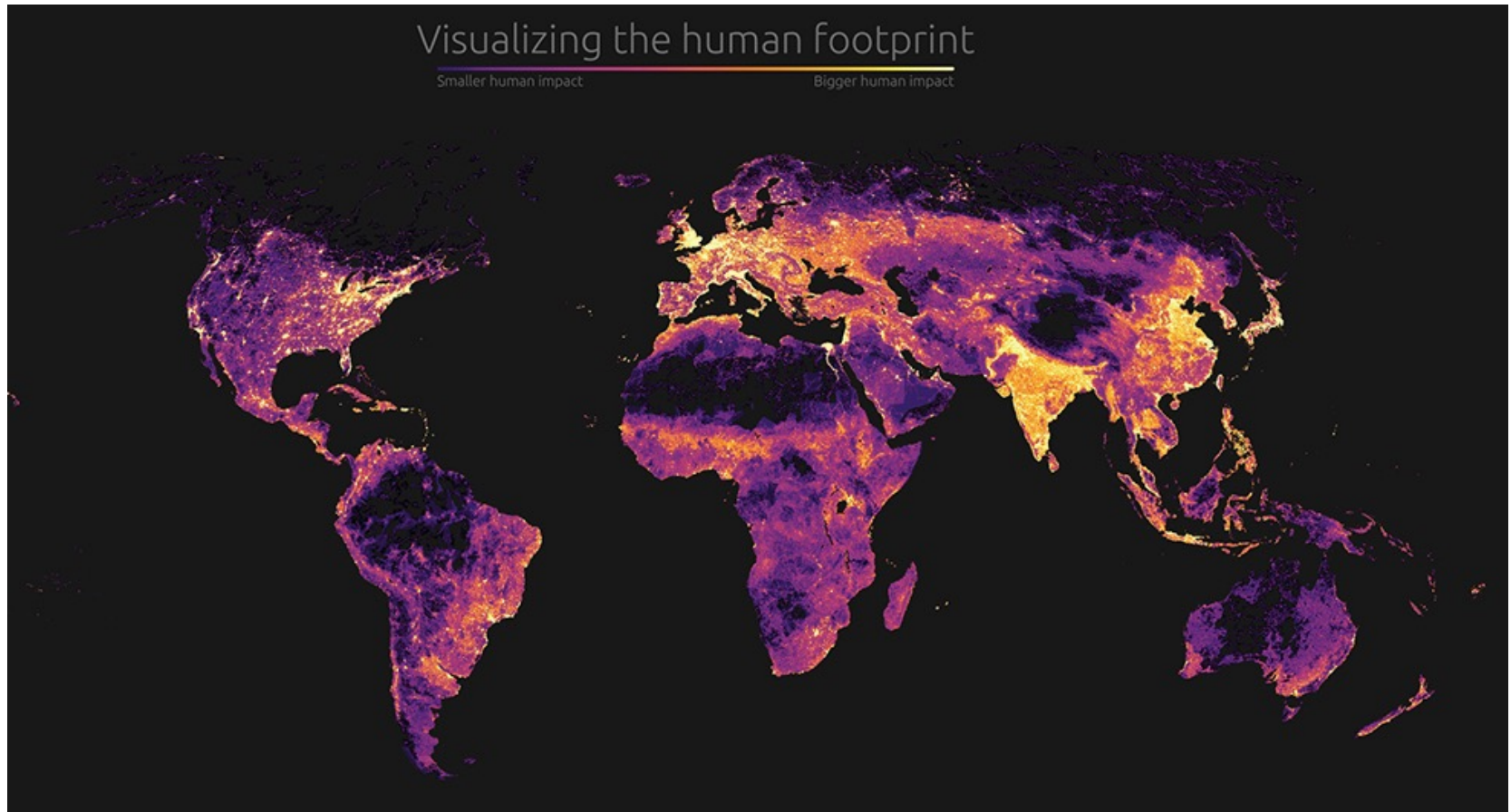
SVJETSKA POPULACIJA RAPIDNO STARI

VELIKE NEJEDNAKOSTI

DVOSTRUKI PANDEMIJSKE POSLJEDICE

ZAOKRETI (GEOPOLITIČKI)

“VISUALIZING THE HUMAN FOOTPRINT”

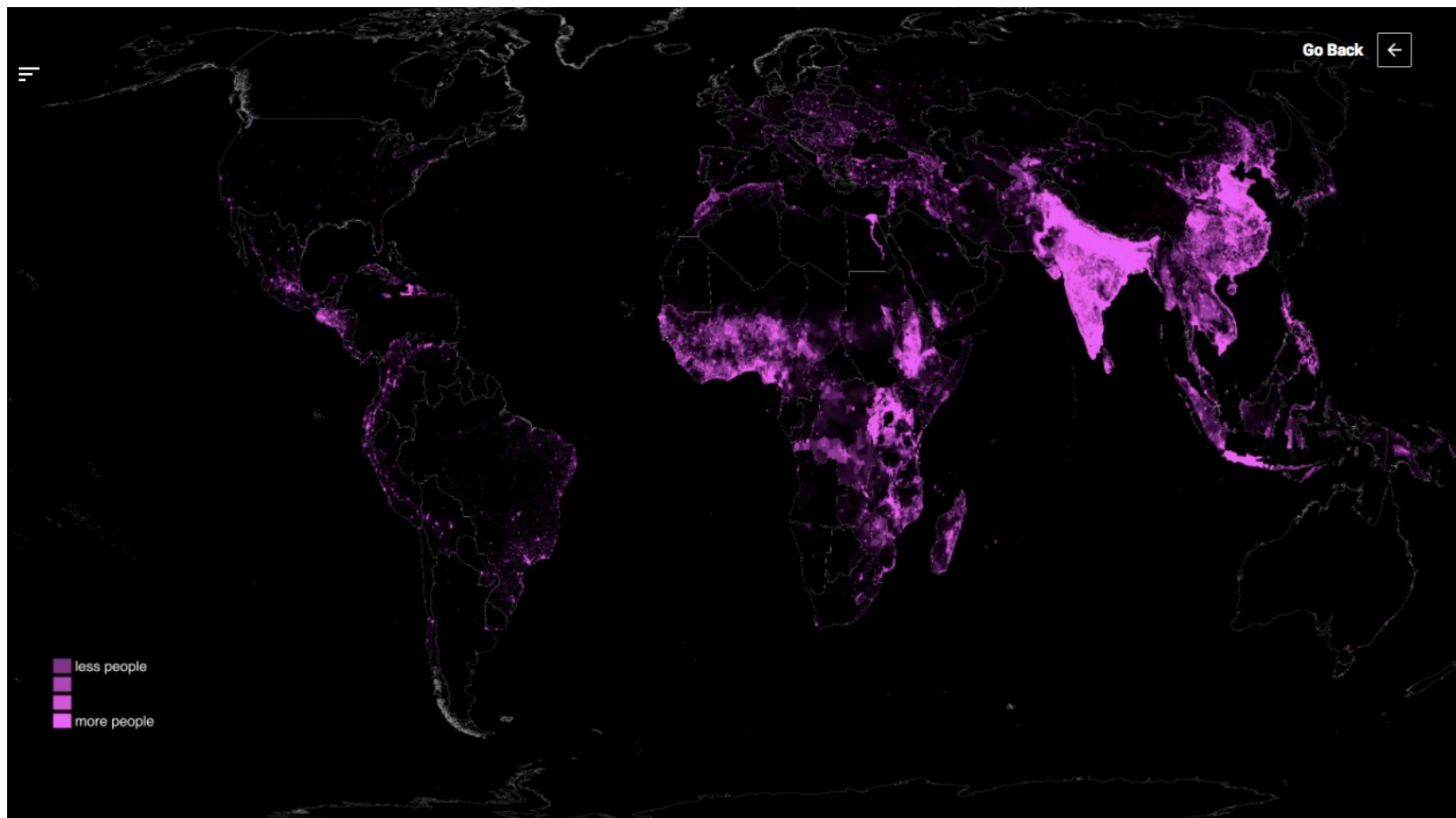

-gustoća populacije

-svjetska glad

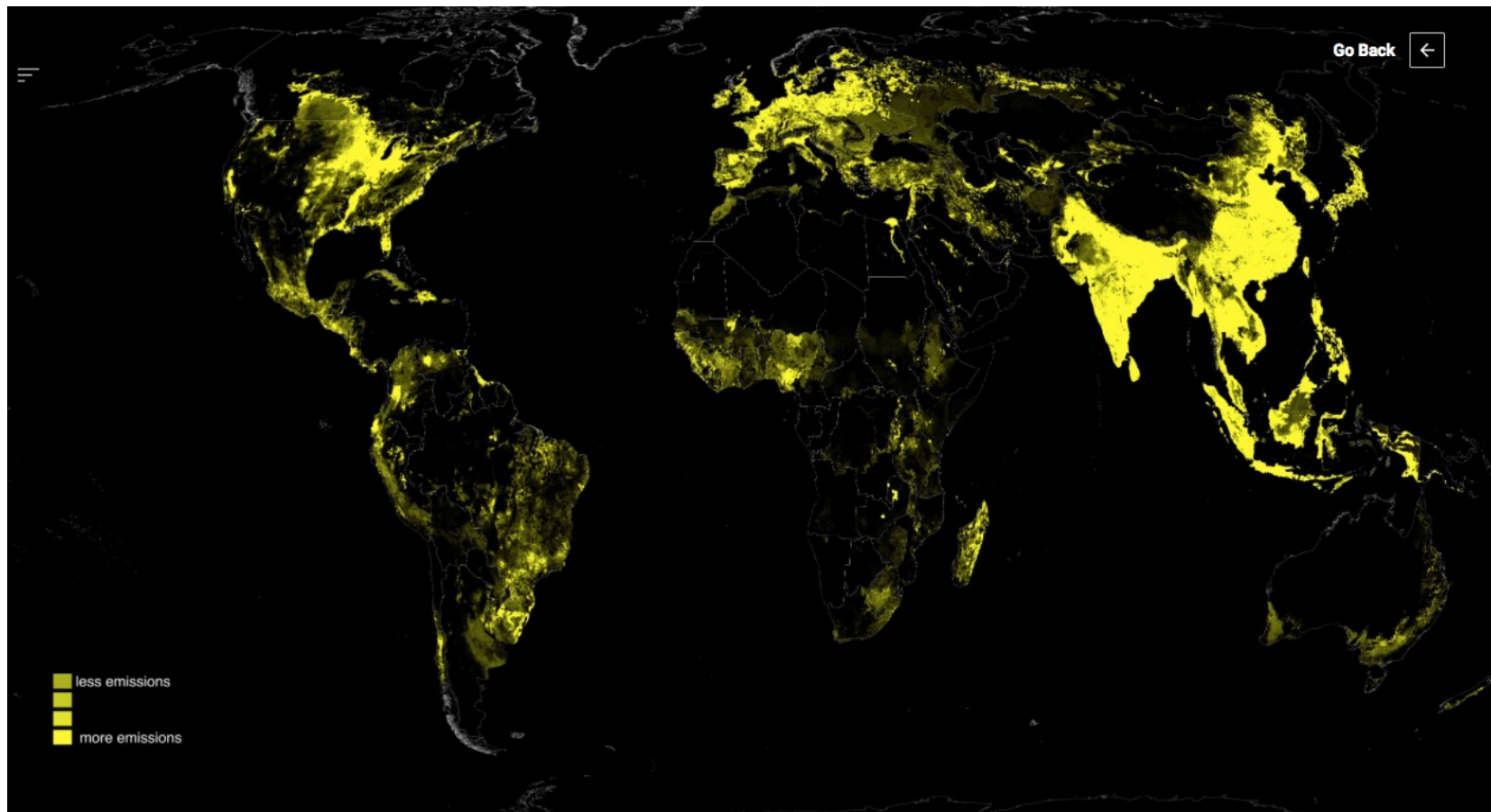

-urbane aglomeracije po naseljenosti

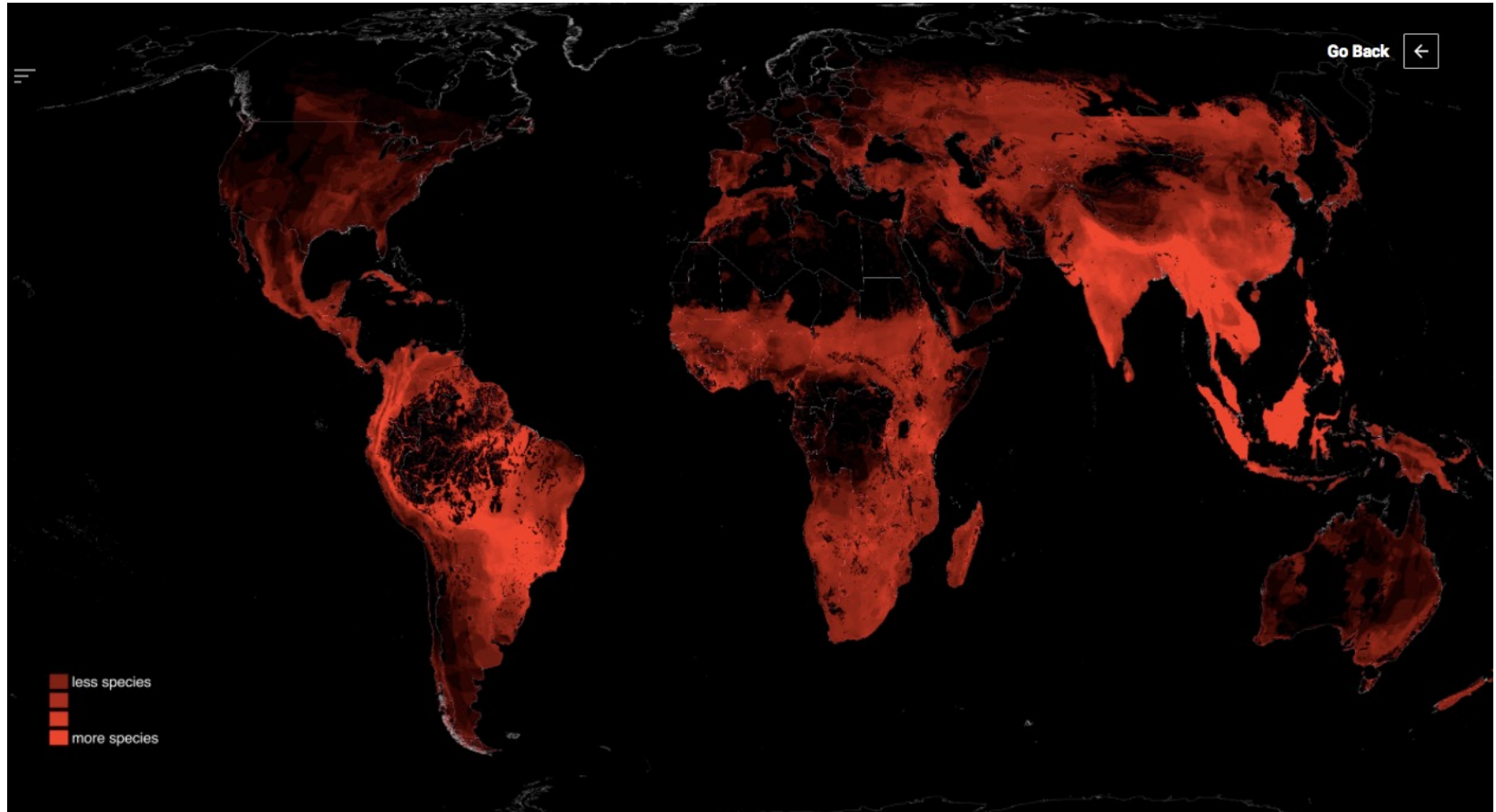

-emisija plinova - klima

-biološka raznolikost - gubitak

Source: [Toward Freedom](#)

“Karte koje prevladavaju u našoj percepciji u elegantne, iznomno detalkjne i dostatne za sprečavanje dezorijentiranosti među privilegiranima ali ‘zmajevi nepoznatog svijeta’ nisu više samo dekorativni motivi na rubovima (tih) karata. Štoviše, oni sve više ukazuju kako je jednako uzaludno tražiti (geo)politiku gdje je nekada bila kao i trajni autoritet preko nišana puške.”

R. B. J. Walker “After the Globe, Before the World” (2009: 88)

- ODRŽIV “GREEN” PRISTUP
- GLOBALNA SIGURNOST = SIGURNOST PLANETA
- NACIONALNA - REGIONALNA - GLOBALNA a zapravo LJUDSKA PERSPEKTIVA - SIGURNOST
- POWER POLITICS PLANET POLITICS
- NACIONALNI MEHANIZMI USMJERENI PREMA MALIM REGIONALNIM BLOKOVIMA KOJI SURAĐUJU PIVOT STATES (Giddens) – PODJELA MOĆI ALI I OBAVEZA

RJEŠENJA?

